

Mariana PAVLENCU,

doctor în drept, lector universitar
al Catedrei „Drept public și securitatea frontierei”
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI

Vitalie COSTIȘANU,

master în drept
procuror în Procuratura, mun. Chișinău, oficiul Ciocana

PREVENIREA ȘI COMBATerea FENOMENULUI TRAFICULUI DE FIINȚE UMANE**Rezumat**

R. Moldova continuă să se numere printre „piețele” cele mai înfloritoare pentru exploatarea sexuală, munca forțată și traficul de organe. După Declaraarea Independenței Moldovei, circa 800 mii de persoane au emigrat pentru a scăpa de sărăcie. Traficanții se folosesc de această emigrare masivă, legală și ilegală, estimările oficiale sunt de circa 60 mii de victime ale traficului de persoane, la o populație totală de 3,6 milioane de locuitori.

Lupta împotriva traficului de ființe este o luptă recentă. Convenția a fost adoptată în 2005 și a intrat în vigoare în 2008. Moldova este printre statele care au început să facă eforturi în combaterea acestui fenomen dar mai sunt lucruri multe de făcut pentru că este un drum lung în lupta cu acest fenomen.

Cuvinte-cheie: trafic de ființe umane, trafic de copii, trafic de organe, traficant, grupare criminală, emigrant, infractor, victimă, combaterea fenomenului.

Summary

R. Moldova continues to be among „the markets” most flourishing sexual exploitation, forced labor and organ trafficking. After independence Moldova, about 800 000 people have emigrated to escape poverty. Traffickers take advantage of this massive migration, legal and illegal, official estimates are about 60 000 victims of trafficking DDE, a total population of 3.6 million inhabitants. The fight against trafficking is a recent fight. Convention Against was adopted in 2005 and entered into force in 2008. Moldova is among the countries that started making efforts to fight this phenomenon but there are many things done it a long way in fighting this phenomenon.

Keywords: human trafficking, child trafficking, organ trafficking, trafficking, criminal group, immigrant, offender, victim, combating.

Introducere. Republica Moldova a fost și este o țară de emigrație, mulți cetățeni alegând să-și părăsească țara în căutarea unei vieți mai bune în altă parte. Țara noastră are o mare experiență în domeniul organizării acțiunilor de prevenire a traficului de ființe umane în calitate de țară de origine.

Măsurile-cheie în acest domeniu au drept scop lupta contra ofertei de „marfă vie”, prin acțiuni de informare și conștientizare a populației și grupurilor de risc cu privire la pericolele migrației ilegale și a traficului de ființe umane, semnele traficului de ființe umane și modalități de protejare a angajării la muncă în străinătate. În plus, Guvernul RM întreprinde măsuri de reducere a vulnerabilității grupurilor de risc – potențialele victime ale traficului de ființe

umane, prin acordarea unor servicii gratuite cu scopul de a include astfel de persoane pe piața muncii [1].

Guvernul RM monitorizează activitățile entităților juridice în domeniul turismului și angajării forței de muncă în străinătate, precum și în alte sectoare economice care sunt vulnerabile la traficul de ființe umane și exploatarea oamenilor, pentru a evita posibilele încălcări și implicare în schemele de trafic de ființe umane.

Prevenirea infracționalității poate fi împărțită generic în tehnici de prevenție primară și tehnici de prevenție secundară. **Prevenția primară** este îndreptată spre adresarea motivelor ce stau la baza acestei infracțiuni la scară largă, în timp ce **prevenția secundară** urmărește identificarea grupurilor specifice cu riscul de a deveni fie infractori, fie victime ale anumitor categorii de infracțiuni.

Protocolul de la Palermo prevede ambele forme și constituie o premieră în includerea măsurilor de prevenție a traficului de ființe umane. Astfel, conform art.9:

1) Statele Părți stabilesc politici, programe și alte măsuri de ansamblu pentru:

a) prevenirea și combaterea traficului de persoane;

b) protecția victimelor traficului de persoane, în special a femeilor și copiilor, împotriva unei noi acțiuni ale cărei victime ar putea fi.

2) Statele Părți depun eforturi pentru a lua măsuri, precum cercetări, campanii de informare și campanii prin mass-media, în același rând inițiative sociale și economice, în scopul prevenirii și combaterii traficului de persoane.

3) Politicile, programele și alte măsuri includ, după cum este necesar, o cooperare cu organizațiile neguvernamentale, cu alte organizații competente și cu alte elemente ale societății civile.

4) Statele Părți iau sau consolidează, pe calea unei cooperări bilaterale sau multilaterale, măsurile pentru remedierea factorilor care fac persoanele, în special femeile și copiii, vulnerabile în fața traficului, precum sărăcia, subdezvoltarea și inegalitatea șanselor.

5) Statele Părți adoptă sau întăresc, pe calea unei cooperări bilaterale sau multilaterale, măsurile legislative ori altele, precum măsuri de ordin educativ, social sau cultural pentru a descuraja cererea care favorizează orice formă de exploatare a persoanelor, în special a femeilor și a copiilor, care are ca scop traficul [2].

Acest articol face referire la metode cum sunt campaniile de sensibilizare a publicului, programele de dezvoltare menite să consolideze capacitățile organelor de drept.

Cele mai frecvente sunt programele de sensibilizare a publicului privitor la riscurile traficului. Campaniile de informare au scopul de a oferi date exacte persoanelor care doresc să imigreze, oferindu-le posibilitatea de a lua decizii informate și înțelepte.

Îmbunătățirea metodelor de deseminare a informației referitoare la migrația ilegală poate contribui la prevenirea traficului. Nu există valoare pozitivă în viața societății care să nu fie cultivată sau promovată de familie, în același timp, se poate

afirma că nu există valoare negativă antisocială pe care traficanții să nu o susțină.

Dezvoltarea și existența acestui fenomen constituie una dintre cele mai eficace strategii pentru a submina existența unui stat, a intereselor sale fundamentale. Așadar, în scopuri educative se impune:

- Introducerea în școli a programelor de educație sexuală, o atenție deosebită acordându-se egalității între femei și bărbați, respectării drepturilor omului și a demnității ființei umane, protejării drepturilor copilului și ale părinților săi, ale tuturor sau ale altor persoane legal responsabile de copil.

- Includerea în programele de educație școlară a informațiilor privind atât riscurile la care copiii sau tinerii pot fi expuși, cât și mijloacele de apărare, difuzarea acestor informații tinerilor care nu mai sunt integrați în sistemul școlar, părinților.

- Oferirea unei educații băieților și fetelor care să evite stereotipurile sexuale, profesorii și educatorii să includă în procesul de educație dimensiunea egalității între sexe.

- Introducerea și/sau dezvoltarea unor programe de instruire a personalului polițienesc pentru a permite acestuia să câștige competențe specializate în domeniu.

- Organizarea unor instruirii specifice destinate personalului social, medical, didactic, diplomatic, consular, juridic, vama pentru ca acesta să poată realiza identificarea cazurilor de trafic de persoane în scopul exploatarei sexuale și să poată întreprinde măsurile necesare.

Principala premisă a migrației ilegale și prin urmare a traficului de ființe umane este lipsa de informație adecvată. Prima misiune pe care a avut-o Centrul pentru Prevenirea Traficului de Femei, imediat de la lansarea acestuia în anul 2001, a fost desfășurarea campaniilor de prevenire și de distribuire a informației.

Cei mai importanți factori care contribuie la apariția și menținerea acestui fenomen sunt:

- starea materială precară a victimei sau a familiei victimei;
- oferta traficantilor pentru potențialele victime sau pentru rudele acestora de a câștiga o anumită sumă de bani într-o perioadă relativ scurtă de timp;
- perspectiva obținerii de către traficanți a unui venit ilegal rapid în urma traficului de copii;
- dificultatea desfășurării urmăririi penale în cazul în care traficul de copii are un caracter transfrontalier ș.a.

Printre cele mai importante metode de prevenire terțiară a traficului de ființe umane putem menționa:

Politica de sancționare – este important ca victimele să fie tratate în mod consecvent cu respect și compasiune și să fie condamnate pentru încălcări minore ale unor norme legale. O măsură care vine să completeze, și nicidecum să înlocuiască penalizarea și condamnarea, sunt programele de instruire, concepute să reflecte răul infractorilor făcut victimelor, să îi motiveze să-și accepte responsabilitatea și să-și schimbe atitudinea și comportamentul. Asemenea programe s-au dovedit a fi promițătoare în multe contexte de infracțiune violentă, începând cu violatorii și

terminând cu membrii grupurilor neonaziste.¹

Protecția victimelor – în cadrul structurii complexe a unei strategii antitrafic cuprinzătoare, prima prioritate este protecția persoanelor aflate în pericol. Nu numai organele de poliție, ci și alți actori, dar în special sistemul judecătoresc, trebuie să țină seama de chestiunea siguranței atunci când acționează în contextul măsurilor antitrafic. De exemplu, atunci când un inculpat este eliberat, trebuie analizat faptul dacă acesta reprezintă un pericol pentru siguranța altor persoane.

Dezarmarea organizațiilor criminale – orice fel de instrument folosit de organizațiile criminale pentru a-și atinge scopurile trebuie confiscat, indiferent dacă infractorii sunt sau nu condamnați.

Conform statisticii făcute de Procuratura Generală privind activitatea desfășurată de procurori în domeniul combaterii traficului de ființe umane în cursul anului 2017 arată că anul trecut, în R. Moldova au fost înregistrate 303 infracțiuni din respectiva categorie, față de 286 de infracțiuni înregistrate în anul 2016 [3].

Din ele au fost depistate 122 de infracțiuni care vizează traficul de ființe umane; trafic de copii – 41 de infracțiuni; munca forțată – 22 de infracțiuni; proxenetism – 55 de infracțiuni; organizarea cerșetoriei – 2 de infracțiuni; trafic de organe – 6 de infracțiuni; publicitatea în scopul obținerii ilegale de organe, țesuturi și celule umane sau privind donarea ilicită a acestora – 2 de infracțiuni; organizarea migrației ilegale – 33 de infracțiuni; scoaterea ilegală a copiilor din țară – 20 de infracțiuni [4].

Un raport al *Departamentului de Stat al SUA pentru anul 2017* arată că Moldova este o țară sursă pentru traficul de bărbați, femei și copii. Victimele din R. Moldova sunt supuse traficului sexual și traficului de forță de muncă în Moldova și în Rusia, Ucraina și în alte țări din Europa, Orientul Mijlociu, Africa și Asia de Est. Femeile și copiii sunt supuși traficului sexual în Moldova în bordeluri, saune și saloane de masaj. Din ce în ce mai mult, fetele cu vârsta cuprinsă între 13 și 15 ani sunt victime ale traficului de sex. Turismul sexual de copii din UE, Turcia, Australia, Israel, Thailanda și SUA îi include pe copiii din R. Moldova la capitolul exploatare sexuală comercială. Regiunea transnistreană rămâne o sursă de victime atât pentru traficul de ființe umane, cât și pentru exploatarea prin muncă [5].

Generalizarea stării de fapt din domeniu relevă că lupta desfășurată are rezultate, dar sunt următoarele aspecte care rămân a fi înlăturate:

– Acțiunile întreprinse au demonstrat ineficiența măsurilor de lichidare a factorilor și condițiilor ce favorizează migrația ilegală și traficul de ființe umane.

– Planul național de prevenire și combatere a traficului de ființe umane se realizează parțial [6].

Articolul 4 al *Legii privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane* prevede că principiile de bază ale combaterii traficului de ființe umane sunt următoarele [7]:

¹ Neonazismul este o mișcare socială sau politică care încearcă să reînvie nazismul. Neonazismului împrumută elemente din doctrina nazistă, inclusiv naționalism militant, rasism, xenofobie, homofobie, antisemitism, iar în ultimul timp și islamofobie.

- a) respectarea drepturilor și a libertăților fundamentale ale omului;
- b) respectarea interesului superior al copilului;
- c) confidențialitatea informației cu privire la viața privată a victimelor și a prezumatelor victime ale traficului de ființe umane;
- d) legalitatea;
- e) accesul liber la justiție;
- f) nediscriminarea;
- g) abordarea multidisciplinară și intersectorială;
- h) accesul necondiționat la protecție și asistență pentru victimele traficului de ființe umane;
- i) abordarea egală a tuturor formelor și tipurilor de trafic național sau transnațional de ființe umane, legat sau nu de crima organizată;
- j) cooperarea internațională [8].

Analizând doctrina și întreg cadrul normativ referitor la prevenirea traficului de ființe umane deducem următoarele măsuri de prevenire:

- sensibilizarea publicului larg privind pericolul traficului de ființe umane;
- creșterea sensibilizării grupurilor de risc privind pericolele asociate traficului și migrației ilegale;
- organizarea campaniilor de sensibilizare pentru tineri, inclusiv activități culturale pentru copii;
- crearea centrelor regionale de informare în domeniul migrației, implementarea programelor de instruire premigrare;
- elaborarea și implementarea programelor de instruire a resurselor umane implicate în activități de prevenire a traficului de ființe umane;
- consultanță pentru potențialii migranți și victime ale traficului de ființe umane;
- reducerea vulnerabilității față de trafic și retrafficare prin:
 - dezvoltarea sistemului informațional al pieței forței de muncă, asigurarea accesului la internet al agențiilor teritoriale pentru ocuparea forței de muncă;
 - orientarea, instruirea profesională și plasarea în câmpul muncii a copiilor, tinerilor și adulților din grupurile marginalizate, a potențialelor victime, precum și a victimelor traficului;
 - asigurarea accesului victimelor traficului de ființe umane la programele de instruire în domeniul antreprenorial și acordarea de microcredite pentru inițierea afacerilor;
 - crearea și dotarea centrelor de reintegrare socială și a centrelor maternale;
 - crearea Centrului național de informare a populației despre piața muncii în cadrul Agenției Naționale pentru ocuparea forței de muncă;
 - implementarea unui program monitoring pentru susținerea tinerilor în dezvoltarea afacerilor proprii;
 - diminuarea activităților nereglementate în sectorul angajării cetățenilor la muncă peste hotare [9].

Reprezentanții organizațiilor instituțiilor pentru combaterea traficului de persoane susțin că una din sursele de recurtare a victimelor traficului de

ființe umane a devenit în zilele noastre internetul, prin intermediul rețelelor de socializare. Aranjamentele legate de deplasarea victimelor sunt și ele efectuate în prezent în cea mai mare parte în spațiul virtual, ceea ce face ca traficanții să rămână necunoscuți și greu de identificați.

Pentru eficientizarea activității de prevenire și combatere a traficului de ființe umane, în special de femei și copii, autoritățile administrației publice, organizațiile neguvernamentale și alți reprezentanți ai societății civile desfășoară separat sau în comun diverse acțiuni. În cadrul activităților de prevenire și combatere a traficului de ființe umane, autoritățile competente colaborează între ele prin schimb de informații, de experți, prin activități comune de cercetare și identificare a victimelor, de instruire a personalului, prin realizarea unor inițiative social-economice, precum și prin alte activități din domeniu.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. STRATEGIA NAȚIONALĂ de prevenire și combatere a traficului de ființe umane pentru anii 2017-2022 <http://incluziune.md/ro/wp-content/uploads/2016/10/Strategia-Nationala-TFU-2017-2022.pdf> (vizitat la 01.06.2018)

2. Protocolul privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special a femeilor și copiilor, adlțional Convenției Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate din 08.11.2002 http://www.cdep.ro/pls/legis/legis_pck.htm?act_text?id=38603 (vizitat la 03.06.2018)

3. Statistica numărului infracțiunilor privind traficul de ființe umane <https://www.zdg.md/stiri/stiri-sociale/statistici-numarul-infracțiunilor-privind-traficul-de-fiinte-umane-este-in-crestere> (vizitat la 02.06.2018)

4. Numărul infracțiunilor privind traficul de ființe umane <https://www.zdg.md/stiri/stiri-sociale/statistici-numarul-infracțiunilor-privind-traficul-de-fiinte-umane-este-in-crestere> (vizitat la 02.06.2018)

5. Raportul Departamentului de Stat al SUA pentru anul 2017 <https://www.state.gov/documents/organization/271339.pdf> (vizitat la 06.06.2018)

6. Raportul activității organelor procuraturii pentru anul 2017 <http://www.procuratura.md/file/Raport%20PG%202017%20final.pdf> (vizitat la 02.06.2018)